

«علی مجتهدزاده»، حقوقدان، در گفت‌وگو با «توسعه ایرانی»:

قانون جرم سیاسی جز در موارد انگشت شمار اجرانمی‌شود

سعیده علیپور

در میانه موج تازه بازداشت‌ها و گسترش پرونده‌های موسوم به «امنیتی»، دوباره همان چرخه آشنا تکرار شده؛ اطلاعاتی‌های رسمی با ادبیات قاطع منتشر می‌شوند، روایت‌های میدانی و صنفی تصویر دیگری ارائه می‌دهند و افکار عمومی میان دو روایت متعارض سرگردان می‌ماند. از یک‌سو تأکید بر برخورد با «اخلالگران» و ضرورت حفظ امنیت، و از سوی دیگر گزارش‌هایی از بازداشت شهروندان با پیشینه‌های حرفه‌ای و اجتماعی متنوع که نشان می‌دهد دامنه اعتراضات واکنش‌ها بسیار گسترده‌تر از روایت‌های کلیشه‌ای است. آنچه در این میان بیش از خود بازداشت‌ها به مسئله‌ای عمومی تبدیل شده، نبود شفافیت در روند رسیدگی و دشواری صحت‌سنجی اطلاعات است؛ وضعیتی که امکان تحقق حقوقی مستقل، امجدومی کندوهر خبر تازه را به منبعی برای گمانه‌زنی و بی‌اعتمادی بدل می‌سازد. در هفته‌های اخیر، بازگشت پررنگ ادبیات امنیتی در توصیف معترضان و استفاده از عناوین کلی پیش از برگزاری دادگاه، نگرانی‌هایی جدی درباره رعایت استانداردهای دادرسی عادلانه ایجاد کرده است. منتقدان می‌گویند وقتی برچسب‌های سنگین پیش از رسیدگی قضایی مطرح می‌شود، فضای عمومی و حتی روند قضایی تحت تأثیر پیش‌داوری قرار می‌گیرد و حق دفاع مؤثر تضعیف می‌شود. هم‌زمان، بحث محدودیت دسترسی آزادانه به وکیل و نقش تبصره‌های محدودکننده در پرونده‌های حساس دوباره به صدر گفت‌وگوهای حقوقی بازگشته؛ موضوعی که از منظر بسیاری از حقوقدانان، یکی از شاخص‌های اصلی سنجش استقلال نظام دادرسی است.

به همین بهانه سراغ «علی مجتهدزاده»، حقوقدان و وکیل دادگستری، رقییم تا زاویه حقوقی به این پرسش‌ها و تناقض‌های موجود در پرونده‌های اخیر نگاه کنیم.

■ ■ ■

در روزهای اخیر درباره پرسش‌کانی که بازداشت شده‌اند روایت‌های متفاوتی مطرح است؛ از یک‌سو قوه قضاییه می‌گوید هیچ‌کس به دلیل در مان مصدومان حوادث اخیر، بازداشت نشده و از سوی دیگر فعالان صنفی روایت دیگری دارند. از منظر حقوقی چطور می‌شود تشخیص داد بازداشت پرسشکان به چه اتهامی بوده؟

اصلاین سؤال از منظر حقوقی قابل پاسخ دقیق نیست،

چون وقتی می‌شود تشخیص داد که روند رسیدگی شفاف باشد. الان روند رسیدگی شفاف نیست، آمارها پنهان است، اطلاعات غیرواقعی زیادمنتشر می‌شودامکان صحت‌سنجی هم وجود ندارد. نهاد‌های مستقل هم نیستند که وارد شوند و بررسی کنند.بنابر این من نمی‌توانم از نظر حقوقی به این سؤال پاسخ قطعی بدهم.

همچنین معاون اجتماعی و پارلمانی سازمان نظام پزشکی، از استقرار سه وکیل اختصاصی تبصره ۴۸ برای پیگیری پرونده‌های «قضایی و امنیتی» اعضای جامعه پزشکی، این موضوع را چطور باید تفسیر کرد؟ تبصره ۴۸ یک بدعت غلط است که برای عده‌ای وکیل رانت ایجاد کرده تا فقط آنها در مرحله دادرس وارد پرونده‌های امنیتی شوند. در واقع مسیر وکالت از این طریق چندان گره‌ای از کار نهمین در مرحله دادرس باز نمی‌کند. سال‌هاست نسبت به این موضوع اعتراض می‌کنیم، اسام اصلاحی صورت نمی‌گیرد. این تبصره باعث تبعیض و فساد شده و حق الوکاله‌های نامعقول از مردم گرفته می‌شود. حتی در دستگاه قضایی هم بسیاری می‌گویند حرف مادر سیاست، اما اقدامی نمی‌شود. مشخص نیست این وکلای چه اساسی تأییدی می‌شوند و وکلالت انتخاباتی چيست. این رونداز گذشته وجود داشته و حق ورود سایر وکلای محدود کرده؛ در نتیجه حقوق مردم تضییع می‌شود. تبصره ۴۸ مختص پرسشکان

بوده‌اند، نشان می‌دهد با افشار مختلف جامعه مواجه بوده‌ایم. حتی اگر از برخی مسئولان دستگاه قضایی هم بپرسید، احتمالاً بسیاری از آنها در دل خود جزو معترضان اند، حتی اگر به خیابان نرفته باشند. خانواده‌های مردم نسبت به وضعیت موجود و شیوه حکمرانی اعتراض دارند. حالا اینکه چگونه باید اعتراضشان را بیان کنند که با برچسب‌های امنیتی مواجه نشوند، واقعاً معلوم نیست.

گزارش‌هایی هم داشتیم که برخی افراد در فضای بیمارستان‌ها دستگیر شده‌اند؛ یعنی نیروها در بیمارستان حضور داشته‌اند و درگیری‌هایی رخ داده و افرادی بازداشت شده‌اند.

بله احتمال دارد که همه بازداشت‌ها لزوماً در خیابان نبوده و کادر درمانی هم در محیط بیمارستان بازداشت شده باشند. اما روایت رسمی این است که فقط همان چیزی که اعلام می‌شود درست است و صدای دیگری شنیده نمی‌شود. من دوباره تأکید می‌کنم که برای روشن شدن حقیقت تنها راه این است که امکان تحقیق و صحت‌سنجی مستقل فراهم شود. متأسفانه با این اخبار نسبت به فضای خدمات پزشکی کشور که یکی از اولین حقوق شهروندان است هم بی‌اعتمادی به وجود آمده و این ضربه بسیار بدی از نظر اجتماعی و حتی امنیتی برای کشور است. کاهش مراجع رسمی یک بار متوجه می‌شدند که بیانیه‌ها و اطلاعیه‌های رسمی برای مردم اعتمادساز نیست، مخصوصاً وقتی قایل صحت‌سنجی مستقل نباشد و خصوصاً روایت‌های متواتر می‌هم در آن مطرح باشد.

حمایت‌هایی از جامعه پزشکی از طرف فعالان صنفی آنها شنیده می‌شود این حمایت با توجه به دستگیری شماری از وکلایا در قانون هم شکل گرفته‌است؟

به نظر می‌رسد بخشی از جامعه پزشکی دست کم تلاش کمک به مجروحان بازداشت نشده و این افراد در اغتشاشات میدانی حضور داشتند. اما این حرف‌ها با هم تعارض دارد. وقتی می‌گویند مثلاً تعداد زیادی پزشک در میدان بازداشت شده‌اند، نشان می‌دهد افراد مختلف از افشار متفاوت از جمله پزشک و وکیل، معلم، کارمند در اعتراضات حضور داشته‌اند. از یک طرف گفته می‌شود این افراد مردم عادی اند و از طرف دیگر با عناوینی مثل تروریست معرفی می‌شوند. این تناقض‌ها بیشتر نشان می‌دهد با شهروندان معترض مواجه بوده‌ایم و لازم است نگاه بدبینانه کنار گذاشته شود. این درحالی است که چشم‌اندازی برای کنار گذاشتن این نگاه متأسفانه دیده نمی‌شود. مدام گفته می‌شود این افراد منافق یا وابسته به موساد بوده‌اند، در حالی که وقتی خودشان اعلام می‌کنند تعدادی پزشک در میان دستگیر شدگان

کیفیتی ارائه شود. وقتی اطلاعات را مراجعی می‌دهند که اعتماد عمومی نسبت به آنها وضعیت مناسبی ندارد و مضاف بر آن در سابقه آنها را ارائه اطلاعات نامنطبق با واقعیت به کرات هست، چنین اطلاعاتی نمی‌تواند اقتدار اعتمادساز باشد که مبنای تحلیل قرار بگیرد.

با توجه به انتقاد شما از تبصره ۴۸، در چنین پرونده‌هایی حداقل استاندارد دادرسی عادلانه چیست که الان رعایت نمی‌شود؟

در این مورد مشخصاً بحث آزادی دسترسی به وکیل مطرح است. تبصره ماده ۴۸ انتخاب وکیل در پرونده‌های امنیتی را محدود به وکلای مورد تأیید دستگاه قضایی می‌کند که تعداد آنها هم بسیار کم و عموماً دارای گرایش‌های خاص هستند. روشن است که میزان پایبندی وکیلی که در چنین فرایندی انتخاب شده به حقوق متهم که آن هم در معرض اتهام امنیتی است، چقدر می‌تواند باشد. ما سال‌هاست که می‌گوییم بحث وکیل تبصره ماده ۴۸ یکی از مصادیق نقض دادرسی عادلانه است.

آیا استفاده از عناوین کلی مثل «اغتشاش» بدون ذکر رفتار مجرمانه مشخص، از منظر حقوقی قابل دفاع است؟

به طور قطع نیست. این مثل صدور یک حکم برای فرد یا افرادی، قیل از برگزاری محاکمه است. بدتر اینکه توسل به این ادبیات خود عامل فشار به محاکم برای تشدید برخورد با متهمان و قرار دادن آنها در یک چارچوب سیاسی-حقوقی خاص می‌شود.

از نظر حقوقی حضور نیروهای امنیتی در فضای درمانی چه محدودیت‌ها و قواعدی دارد؟

عمده این کار از منظر حقوقی هیچ مبنای مستمسک قانونی ندارد و حتی ناقض اصل بی‌طرفی مراکز درمانی است که در بسیاری از نظام‌های حقوقی یک اصل پذیرفته شده است. مضافاً اینکه اطلاعات بیماران هم معمولاً محرمانه است و شناسایی یا بازداشت افراد از طریق داده‌های پزشکی بدون مجوز قانونی مشخص در بسیاری از کشورها غیرقانونی محسوب می‌شود. در کشور خودمان هم بدون حکم قضایی دسترسی به پرونده قضایی بیماران و دستگیری آنها در محل درمان کاملاً غیرقانونی است. همچنین فشار به کار در مان و هرگونه دخالت و یادستور در کار حرفه‌ای آنها کاملاً غیرقانونی و جرم است.

شما از برچسب‌های امنیتی به معترضان انتقاد کردید؛ از منظر حقوق کیفری، معیار تفکیک «اعتراض» از «جرم امنیتی» دقیقاً چیست؟

متأسفانه در قوانین ایران و به شکل مضاعف در فرایندهای اجرای این قوانین معیار این تفکیک‌ها بسیار گنگ و مبهم است. نقدی که کلاً به بحث این تفکیک وارد می‌شود

با حضور معاون رییس جمهور در منطقه آزاد انزلی صورت گرفت:

آغاز فصل تازه سرمایه‌گذاری و توسعه در منطقه آزاد انزلی با ۴۶ طرح عمرانی و تولیدی

فصل تازه سرمایه‌گذاری باد

افتتاح، بهره‌برداری و آغاز عملیات پروژه‌ی منطقه آزاد انزلی

۹ پروژه تولیدی و صنعتی

۵ پروژه فناوری اطلاعات و ارتباطات

۸ پروژه عمرانی و زیربنایی

۲۵ پروژه مسئولیت اجتماعی

میزان اشتغال

۱۹۹ نفر

میزان سرمایه‌گذاری

۱۸۹۰ میلیارد تومان

Anzoli Trade Industrial Free Zone

همزمان با دهه فجر پیروزی انقلاب اسلامی، و با حضور عبدالکریم حسین زاده، معاون رییس جمهور در امور توسعه روستایی و مناطق محروم؛ هادی حق شناس، استاندار گیلان؛ مصطفی طاعتی مقدم، رییس هیأت مدیره و مدیرعامل سازمان، رویداد افتتاح، بهره برداری و آغاز عملیات اجرایی طرح های سرمایه گذاری، زیرساختی و عمرانی در محدوده منطقه آزاد انزلی برگزار شد.

تحول زیرساختی و صنعتی با سرمایه‌گذاری ۱۸۹۰ میلیارد تومانی و اشتغال‌زایی مستقیم نزدیک به ۲۰۰ نفر

در جریان سفر عبدالکریم حسین زاده، معاون رئیس جمهور در امور توسعه روستایی و مناطق محروم، به استان گیلان، مجموعه‌ای از طرح‌های عمرانی و تولیدی در منطقه آزاد انزلی افتتاح و عملیات اجرایی آن‌ها آغاز شد. این رویداد با حضور استاندار گیلان، مصطفی طاعتی مقدم، مدیرعامل سازمان منطقه آزاد انزلی، و جمعی از مدیران استانی برگزار گردید. بر اساس گزارش خبرنگار ما، ۹ طرح تولیدی و صنعتی با سرمایه‌گذاری بخش خصوصی به ارزش ۱۹۸ میلیارد تومان و اشتغال‌زایی مستقیم برای ۱۹۹ نفر در حوزه‌های تجهیزات رایانه، یخچال‌های صنعتی، پوشاک، قطعات خودرو، کیسه پلاستیک، عطر و پوشاک به بهره‌برداری رسید.

همچنین، سه واحد تولیدی در منطقه، با وجود فشارهای ناشی از تحریم‌ها، توانستند طرح‌های توسعه‌ای خود را اجرا کرده و فرصت‌های شغلی جدیدی برای ۱۱۹ نفر ایجاد کنند. این اقدامات منطقه آزاد انزلی را به «کارگاه بزرگ عمرانی شمال کشور» تبدیل کرده است.

تمرکز دولت بر حضور میدانی و توسعه متوازن مناطق روستایی

در ادامه مراسم، معاون رئیس جمهور ضمن بازدید از طرح‌ها و گفتگو با خبرنگاران تأکید کرد اقدامات صورت‌گرفته در منطقه آزاد انزلی قابل توجه بوده و توانسته سطح مناسبی از اشتغال را فراهم کند. حسین‌زاده با اشاره به سرمایه‌گذاری ۱.۹ همت در قالب ۴۶ پروژه، گفت این طرح‌ها به شکل مستقیم و غیرمستقیم حدود ۴۰۰ فرصت شغلی ایجاد کرده‌اند. وی با تأکید بر رویکرد میدانی دولت افزود: هدف ما حضور در استان‌ها، شنیدن دغدغه‌های فعالان تولیدی و تلاش برای رفع موانع توسعه است. در محدوده منطقه آزاد انزلی، ۲۵ روستا قرار دارند که سازمان با اجرای ۲۵ طرح خدماتی، عمران روستایی و مسئولیت اجتماعی با بودجه‌ای حدود ۱۱۰ میلیارد تومان، در حال ارتقای زیرساخت‌های این مناطق است. معاون رئیس جمهور نیز اعلام کرد دولت برای سرعت‌بخشیدن به توسعه این روستاها در کنار منطقه آزاد انزلی خواهد بود تا ساکنان آن‌ها بتوانند نقش فعالی در اقتصاد و تولید منطقه ایفا کنند.